

Dönem: 23

Yasama Yılı: 2

TBMM

(S. Sayısı: 275)

Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum ile Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/605)

Not: Tasarı, Başkanlıkça; tali olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji ile Avrupa Birliği Uyum Komisyonlarına, esas olarak da Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

9/6/2008

Sayı: B.02.0.KKG.010/101-1575/2536

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 5/5/2008 tarihinde kararlaştırılan “Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” ile gerekeceği ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Tasarı ile; serbest bölgelerin yirmi yıllık geçmiş faaliyetleri değerlendirilerek, kuruluş amaçları tekrar ele alınmış ve serbest bölgelerin vizyonu; ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmek olarak belirlenmiş, serbest bölgelerde yapılan faaliyetleri değerlendirmek, bu bölgelerin geliştirilmesine ve sorunların çözümüne ilişkin stratejileri belirlemek ve önerilerde bulunmak üzere, Serbest Bölgeler Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur .

Serbest bölgelerde arazi kiralararak bina ve tesislerini inşa eden üretici firmalara otuz yıl, üretim dışında faaliyet gösteren diğer kullanıcılara ise yirmi yıl süreli faaliyet ruhsatı verilmektedir. Bu Kanun ile, mülkiyeti Hazineye ait serbest bölgelerde faaliyette bulunan yatırımcı kullanıcılara, Hazinesin mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binaların, doğrudan veya irtifak hakkı tesisi suretiyle 49 yıla kadar kiralanabilmesi imkanı getirilmiştir.

Serbest bölgeleri Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar, gümrük rejimleri açısından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında, menşe hükümlerinin uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi sayan bir hükümle, Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununun uyumunun sağlanması; halen Türkiye mahreçli ve bedeli 500 ABD Dolarına kadar olan malların ihracat işlemine tabi tutulmasında esas alınan meblağın 5000 ABD Dolarına yükseltilmesi suretiyle serbest bölgelere özellikle günlük ihtiyaçların ve sarf malzemelerinin girişinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

Öte yandan, 2008 yılı sonu itibariyle serbest bölgelerde çalışanlar için sağlanan gelir vergisi muafiyetinin kalkacak olması nedeniyle özellikle üretici firmalarda yaşanan sıkıntıların giderilmesi ve bölgelere üretici ihracatçı firmaların çekilmesi amacıyla bu muafiyetin üreticiler için Avrupa Birliğine üyelik tarihine kadar devam ettirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 1 inci maddesi, serbest bölgelere yeni bir vizyon kazandırmak amacıyla; ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik edecek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandıracak, işletmeleri ihracata yönlendirecek ve uluslar arası ticareti geliştirecek şekilde değiştirilmiştir.

3218 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi başlığı ile birlikte değiştirilerek, serbest bölgelerde yapılacak faaliyetlerin Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunun yerine geçen Yüksek Planlama Kurulunca belirlenmesi, ayrıca, fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına verilen yetkilerin, bölgelerdeki üretici işletmelerin talepleri haricinde uygulanamayacağı esası getirilmiştir. Diğer taraftan, Serbest Bölgeler Koordinasyon Kurulu oluşturularak, bölgelerin geliştirilmesi ve sorunların, Kurulu oluşturan kamu birimlerince ortaklaşa ele alınması amaçlanmıştır.

3218 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek, serbest bölgelerde arazi kiralarak bina ve tesislerini inşa eden üretici kullanıcılara 30 yıl, üretim dışında faaliyet gösteren diğer kullanıcılara ise 20 yıl süreli verilen faaliyet ruhsatı sürelerinin azami 49 yıla çıkartılması hedeflenmiş ve böylelikle mülkiyeti Hazineye ait serbest bölgelerde faaliyette bulunan yatırımcı kullanıcılara, Hazinesin mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binaların, doğrudan veya irtifak hakkı tesisi suretiyle 49 yıla kadar kiralanabilmesi imkanı getirilmiştir. Ayrıca, faaliyet izinlerinin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yerine Dış Ticaret Müsteşarlığınca verilmesi düzenlenmiştir.

3218 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek, serbest bölgelerin tanımı yeniden yapılmış ve Gümrük Kanunu ile uyum sağlanması amaçlanmıştır.

3218 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek, özellikle tersaneler gibi büyük yatırımcı üretici firmaların yer aldığı serbest bölgelerde, günlük ihtiyaçların sorunsuz karşılanabilmesi amacıyla 500 ABD Doları olan meblağ 5000 ABD Dolarına çıkarılmıştır.

3218 sayılı Kanunun 12 nci maddesi, mevcut kanunların isim ve sayılarının değişmesi nedeniyle değişikliğe uğramıştır. Diğer yandan, mülkiyeti Hazineye ait serbest bölgelerde, arazilerin ve Hazineye intikal eden binaların kiraya verilmesinde ayrıca binaların diğer kullanıcılara kullanım hakkının devredilmesine ilişkin işlemlerde, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanmakla beraber, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun bu tür işlemlerde uygulanmayacağıının ayrıca belirtilmesiyle karışıklığın önlenmesi amaçlanmıştır .

3218 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek, 2008 yılı sonu itibariyle serbest bölgelerde çalışanlar için sağlanan gelir vergisi muafiyetinin kalkacak olması nedeniyle özellikle üretici firmalarda yaşanan sıkıntıların giderilmesi ve bölgelere üretici ihracatçı firmaların çekilmesi amacıyla, bu muafiyetin üreticiler için Avrupa Birliğine üyelik tarihine kadar devam ettirilmesi amaçlanmıştır.

3218 sayılı Kanuna eklenen geçici 5 inci madde ile, arazisi Hazineye ait serbest bölgelerde üretim dışında faaliyet gösteren kullanıcıların, ruhsat sürelerinin bitiminden sonra, daha yüksek kira ödeyerek bölgede faaliyette bulunmak istememeleri nedeniyle binaların atıl vaziyette kalmasını önlemek amacıyla, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce faaliyet ruhsatı almış kullanıcıların, faaliyet ruhsatı süresinin uzatılması yönünde bir düzenleme yapılmıştır.

3218 sayılı Kanuna eklenen geçici 6 ncı madde ile, Gümrük Kanunu ile uyumlaştırılan serbest bölge tanımının Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar, gümrük rejimleri açısından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında sayılacağı, menşee hükümler açısından ise Türkiye Gümrük Bölgesi sayılacağına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Madde 2- Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanunu arasındaki farklı hükümlerin uygulanmasında karşılaşılan zorlukların aşılmasını teminen, Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleşeceği tarihe kadar, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 152 nci, birinci fıkrasının (a) bendi hariç olmak üzere 157 nci, 158 inci ve 185 inci maddelerinin, serbest bölgelerde uygulanmaması amaçlanmış ve 4458 sayılı Kanuna bu amaçla geçici madde eklenmiştir.

Madde 3- Yürürlük ve yürütme maddesidir.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu

09/07/2008

Esas No.: 1/605

Karar No.: 13

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Bakanlar Kurulu tarafından 09/06/2008 tarihinde Başkanlığımıza sunulan (1/605) esas numaralı “Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” Başkanlığımızca, 17/06/2008 tarihinde esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilmiştir.

Komisyonumuz, 03/07/2008 tarihli 21 inci toplantısında, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliđi (ABGS) temsilcilerinin de katılımıyla anılan Kanun Tasarısını inceleyip görüşmüştür.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sırasında hükümet temsilcisi tarafından aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

- Tasarı ile serbest bölgelerin amaçları yeniden ele alınmakta; serbest bölgelerin özellikle üretim ve ihracata yönelik olarak düzenlenmesi, böylece ülkeye yabancı sermaye ve teknoloji girişinin hızlanması ve uluslar arası ticarete rekabet edebilirliğin artırılması hedeflenmektedir.

- Bu amaçlar doğrultusunda Tasarı ile; serbest bölgelerde yapılan faaliyetleri değerlendirmek, bu bölgelerin geliştirilmesine, günün şartlarına uyumlu hale getirilmesine ve sorunların çözümüne yönelik stratejileri belirlemek ve önerilerde bulunmak üzere Serbest Bölgeler Koordinasyon Kurulu kurulmaktadır; söz konusu bölgelere sağlanan teşviklerin, işlevsel hale getirilerek, Avrupa Birliği’ne üyelik tarihine kadar devam ettirilmesi öngörülmektedir; serbest bölgelerde arazi kiralayarak bina ve tesislerini inşa eden üretici kullanıcılara 30 yıl, üretim dışında faaliyet gösteren diğer kullanıcılara 20 yıl, Hazine’ye ait serbest bölgelerde faaliyette bulunan yatırımcı kullanıcılara, Hazinesinin mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binaların, doğrudan veya irtifak hakkı tesisi suretiyle 49 yıla kadar kiralanabilmesi imkanı getirilmektedir.

- Tasarı ile AB’ye tam üyelik tarihine kadar, serbest bölgelerin gümrük rejimi açısından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında, menşee kuralları açısından Türkiye Gümrük Bölgesi kapsamında yer alması hükmü getirilmektedir.

- AB ülkelerindeki serbest bölge uygulamalarında depolama, paketleme, serbest limanlar ve üretim teşviği gibi politikaların uygulandığı görülmektedir. AB’nin genel ticaret yapısını bozmadığı müddetçe bu tür ayrıcalıkların devamını öngören politikalar mevcuttur. Dolayısıyla tasarı AB uygulamaları ile büyük derecede uyumsuz olmayıp AB üyelik tarihine kadar, ihracatta etkili olmak amacıyla bu teşviklerin etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında Komisyon üyelerimiz tarafından aşağıdaki hususlara dikkat çekilmiştir:

- Serbest bölgeler AB ilerleme raporlarında ve benzer belgelerde de belirtildiği üzere mevzuat uyumsuzluğumuzun mevcut olduğu bir alandır. Söz konusu tasarı ile uyumlu olmayan bir yapıyı daha da uyumsuz hale getirmek, AB ile müzakerelerde Türkiye'nin elini güçlendirmedeği takdirde gereksiz olacaktır. Bu durumun tespiti ancak ciddi etki analizleri ile yapılabilir.

- AB'deki serbest bölge tanımı ile Türkiye'deki uygulamalar birbirinden farklılık arz etmektedir. Türkiye'de üretimi ve ihracatı artırmak amacıyla, serbest bölgelere verilen desteğin yanında, bölgesel politikalar, KOBİ ya da AR-GE destekleri gibi araçlar da kullanılabilir.

Tümü üzerinde yapılan görüşmelerin ardından, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek Tasarının maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir. TBMM İctüzüğünün 23. ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Kanununun 3. maddesi uyarınca, Komisyonumuz Tasarının sadece kendisini ilgilendiren maddeleri olan 1. maddenin (3), (4), (6) ve (7) numaralı bentleri ile 2. maddenin görüşülmesini kabul etmiştir.

Tasarının 1. maddesinin (6) numaralı bendi ile değiştirilen 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 12. maddesi üzerinde yapılan görüşmelerde, ABGS temsilcisi tarafından; serbest bölgelerin yatırımcılara kiralanmasının, AB müktesebatı dahilinde çalışma usulleri ile bağlantılı olmadığı gerekçesiyle Devlet İhale Kanunu'ndan muaf olunması yönündeki hükmün bağımsız bir muafiyet talebi olduğu; özellikle devletin gelir getirici faaliyetlerine uygulanan bu kanundan muaf olmanın, AB ile müzakere fasıllarından "Kamu Alımları" faslında yer alan şeffaflık gibi temel ilkelere aykırılık teşkil edeceği, dolayısıyla, ifadenin madde metninden çıkartılması gerektiği belirtilmiştir.

Komisyon üyelerimiz tarafından, mevcut ihale mevzuatının; kurumların ihtiyaçlarını karşılamadığı ve bu durumun istisna taleplerine yol açtığı, mevcut mevzuatın AB' deki genel istisna yaklaşımı ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Hükümet temsilcisi tarafından Dış Ticaret Müsteşarlığı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü'nün söz konusu Kanuna tâbi olduğu, bu hükmün arazi üzerinde bir kira hakkı alacak olan bölge için talep edildiği, böylece Hazineye geçen binaların kiralanmasının kolaylaşacağı ve dövizle yapılan işlemlerden doğacak sıkıntıların giderileceği ifade edilmiştir.

Tasarının 1. maddesinin (7) numaralı bendi ile değiştirilen Serbest Bölgeler Kanunu'nun geçici 3. maddesinin görüşmeleri sırasında, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yetkilisi tarafından; tasarı ile getirilen düzenlemelerin AB üyelik tarihine kadar olan süreyi kapsamaması üzerinde durulmuş ve Türk mevzuatında AB müktesebatı ile uyumsuz olan hükümlerin üyelikle uyumlaştırılacağı taahhüdünün zaten üyelikten kaynaklanan bir yüküm olduğu, bunun yerine, karşılıklı güven ilişkisi içinde üyelik tarihinin yaklaşması ile birlikte ilgili düzenlemelerin yapılabileceği belirtilmiştir.

ABGS temsilcisi tarafından; AB'de serbest bölge muafiyetlerinin dış ticaret kurallarının uygulanması yönünde olduğu, geçici 3. maddede ise söz konusu muafiyetlerin üretime yönelik olarak düzenlendiği, bu durumun ileri bir aşamada bir nevi devlet yardımı olarak kabul edilebileceği, zira serbest bölgedeki firmalarla yurt içinde faaliyet gösteren firmalar arasında ciddi bir haksız rekabete yol açılabileceği, bunun da ileride rekabet politikası kapsamında AB ile mevzuat uyumlaştırılması hususunda sıkıntı doğurabileceği ifade edilmiştir.

Tasarının 1. maddesinin (7) numaralı bendi ile düzenlenen Serbest Bölgeler Kanunu'na eklenen geçici 6. maddenin görüşmeleri sırasında ABGS temsilcisi tarafından; maddenin AB müktesebatı ile uyumsuzluğunun bir başka yansıması olduğu, madde ile Gümrük Kanunu ile uyumlu serbest bölgeler tanımına bir istisna getirildiği, gümrük bölgesi dışında menşee hükümleri uygulanamayacağı için maddenin kendi içinde çeliştiği belirtilmiştir.

Tasarının 2. maddesinin görüşmeleri sırasında ABGS temsilcisi tarafından Gümrük Kanunu'na eklenen geçici 7. madde ile, kanundaki serbest bölgelerle ilgili uyumlu maddelerin geçersiz kılınacağı ve AB'de serbest bölgeler hususunda kullanılan dahilde işleme rejiminin uygulanabilirliğinin ortadan kaldırılacağı belirtilmiştir.

Maddeler üzerine yapılan müzakereler sonucunda Tasarının 1. maddesinin (3), (4), (6) ve (7) numaralı bentleri ile 2. maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Kâtip
<i>Yaşar Yakış</i>	<i>Lütfi Elvan</i>	Osman Çakır
Düzce	Karaman	Samsun
		(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Afif Demirkaran</i>	Burhan Kayatürk	<i>Cevdet Yılmaz</i>
Siirt	Ankara	Bingöl
	(İmzada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>İbrahim Kavaz</i>	Mehmet Sait Dilek	<i>Mehmet Beyazıt Denizolgun</i>
Erzurum	Isparta	İstanbul
	(İmzada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Taha Aksoy</i>	<i>Musa Sivacıoğlu</i>	<i>İsmail Hakkı Biçer</i>
İzmir	Kastamonu	Kütahya
Üye		Üye
<i>Cüneyt Yüksel</i>		Çağla Aktemur Özyavuz
Mardin		Şanlıurfa
		(İmzada bulunamadı)

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No.: 1/605

22/7/2008

Karar No.: 34

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlar Kurulunca 9/6/2008 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 17/6/2008 tarihinde tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu ile Avrupa Birliği Uyum Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen 1/605 esas numaralı "Serbest Bölgeler Kanunu İle Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı", Komisyonumuzun 15/7/2008 tarihinde yaptığı 59 uncu Birleşiminde; Hükümeti temsilen Devlet Bakanı Kürşat TÜZMEN ile Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, Kamu İhale Kurumu Başkanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi; serbest bölgeler, ülkenin siyasi sınırları içinde ama gümrük sınırları dışında kalan, özel teşvikler sağlanmak suretiyle yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırarak ihracat, yatırım ve üretimi geliştirme amacı taşıyan bölgelerdir. Ülkemizde serbest bölge ile ilgili temel düzenleme 1985 yılında kabul edilen 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu olup bu Kanun kapsamında 1987 yılında Mersin ve Antalya, 1990 yılında Ege ve İstanbul Atatürk Havalimanı, 1992 yılında Trabzon, 1995 yılında İstanbul Deri ve Endüstri, Doğu Anadolu ve Mardin, 1998 yılında İzmir Menemen Deri, Rize, Samsun, İstanbul Trakya ve Kayseri, 1999 yılında Avrupa, Gaziantep ve Adana-Yumurtalık, 2001 yılında Bursa, Denizli ve Kocaeli, 2002 yılında TÜBİTAK-Marmara Araştırma Merkezi Teknoloji ile 2007 yılında Sakarya İpekyolu Serbest Bölgesi faaliyete geçmiştir. Serbest bölgelerde yirmi yılı aşan süredeki gelişmeler dikkate alındığı takdirde ülkemizin ihracat hacminin daha da artırılması amacıyla 3218 sayılı Kanunda bazı değişikliklerin yapılması gereği ortaya çıkmıştır.

1/605 esas numaralı Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde;

- Serbest bölgelerin yirmi yıllık geçmiş faaliyetleri değerlendirilerek yeni bir vizyon kazandırmak amacıyla ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik edecek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknolojik gelişmeleri hızlandıracak şekilde kuruluş amaçlarının tekrar düzenlenmesinin,

- Serbest bölgelerde yapılacak faaliyetlerin Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu yerine, Yüksek Planlama Kurulunca belirlenmesinin ve serbest bölgelerde yapılan faaliyetleri değerlendirmek, bu bölgelerin geliştirilmesine ve sorunların çözümüne ilişkin stratejileri belirlemek ve önerilerde bulunmak üzere Serbest Bölgeler Koordinasyon Kurulunun oluşturulmasının,

- Fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına verilen yetkilerin, serbest bölgelerdeki üretici işletmelerin talepleri haricinde uygulanamayacağına ilişkin esasın getirilmesinin,

- Serbest bölgelerde arazi kiralararak bina ve tesislerini inşa eden üretici kullanıcılara 30 yıl, üretim dışında faaliyet gösteren diğer kullanıcılara ise 20 yıl süreli verilen faaliyet ruhsatı sürelerinin;

mülkiyeti Hazineye ait serbest bölgelerde faaliyette bulunan yatırımcı kullanıcılara, Hazinesinin mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binalar için doğrudan veya irtifak hakkı suretiyle 49 yıla kadar çıkartılmasının,

- Serbest bölgelerde faaliyet izinlerini verme yetkisinin, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığından alınarak Dış Ticaret Müsteşarlığınca verilmesinin,

- Serbest bölgeleri; Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar, gümrük rejimleri açısından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında, menşe hükümlerinin uygulanması bakımından ise Türkiye Gümrük Bölgesi sayarak Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanunu arasında uyumunun sağlanmasının,

- Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanunu arasındaki farklı hükümlerin uygulanmasında karşılaşılan zorlukların aşılması amacıyla, Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleşeceği tarihe kadar Gümrük Kanununun bazı hükümlerinin serbest bölgelerde uygulanmamasının,

- Serbest bölgelere özellikle günlük ihtiyaçların ve sarf malzemelerinin girişinin kolaylaştırılması amacıyla ihracat işlemine tabi tutulacak Türkiye mahreçli mallar için esas alınan meblağın 500 ABD Dolarından 5000 ABD Dolarına yükseltilmesinin,

- Mülkiyeti Hazineye ait serbest bölgelerde, arazilerin ve Hazineye intikal eden binaların kiraya verilmesi ile binaların diğer kullanıcılara kullanım hakkının devredilmesine ilişkin işlemler sırasında, karışıklığın önlenmesi amacıyla 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun uygulanmayacağına hüküm altına alınmasının,

- 2008 yılı sonu itibarıyla serbest bölgelerde çalışanlar için sağlanan gelir vergisi muafiyetinin kalkacak olması nedeniyle, özellikle üretici firmalarda yaşanan sıkıntıların giderilmesi ve bölgelere üretici ihracatçı firmaların çekilmesi amacıyla, bu muafiyetin üreticiler için Avrupa Birliğine üyelik tarihine kadar devam ettirilmesinin,

- Arazisi Hazineye ait serbest bölgelerde üretim dışında faaliyet gösteren kullanıcıların ruhsat sürelerinin bitmesi halinde daha yüksek kira ödeyerek bölgede faaliyetlerine devam etmek isteyebilecekleri ve bu firmalara ait binaların atıl vaziyette kalabileceği dikkate alınarak, önceden faaliyet ruhsatı almış kullanıcıların faaliyet ruhsatı sürelerinin uzatılmasının,

öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Komisionumuzda Tasarıların geneli üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Özellikle üretim için sağlanan teşvikler ile yatırımcıların dikkatini çeken serbest bölgeler için getirilen vergi muafiyetlerinin maliyetinin ve neden olacağı gelir kayıplarının bir projeksiyon hesaba tabi tutulması gerektiği,

- Ülkemizin dışa açık bir sanayi sektörüne kavuşabilmesi için para ve maliye politikalarında ciddi değişimlere gidilmesi gerektiği, aksi taktirde ekonomide sürdürülebilirliğin sağlanamayacağı ve kırılganlığın artacağı,

- Serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmaların ithal ettikleri yarı mamul ürünlerin sadece montajını gerçekleştirerek ithalat yapmaları dikkate alınarak, bu bölgelerdeki mal üretiminin yanı sıra hizmet üretimini artırmaya yönelik olarak daha fazla teşvik getirilmesi gerektiği,

- 2004 yılında yürürlüğe giren 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile yurtiçinde getirilen vergisel teşviklerin serbest bölgelere ilgiyi azalttığı ve serbest bölgeler üzerindeki bu olumsuz etkilerin acilen giderilmesi gerektiği,

- Serbest bölgelerdeki ticari yapı incelendiğinde ihracatın payının zayıf olduğu, özellikle ihracata yönelik üretimi teşvik edecek bir destek mekanizmasına ihtiyaç olduğu,

- Serbest bölgelerde mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretlerin gelir vergisinden istisna tutulması için üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az %85'ini yurtdışına ihraç etme şartının ağır bir yükümlülük olduğu, %85'lik oranın düşürülmesi veya üç yıllık bir periyoda yayılması gerektiği, ayrıca bu teşvik kapsamına serbest bölgelerdeki işleticilerin de alınması gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Ülkemizin 2007 yılındaki 277 milyar ABD Dolar toplam ticaret hacmi dikkate alınmakla birlikte serbest bölgelerde yıllık ticaret hacminin 2007 yılı sonu itibariyle 24,5 milyar ABD Dolarına ulaştığı, bu rakamların ülkemizin toplam ticaretinin %9'una tekabül ettiği, 2008 yılının ilk beş ayında da serbest bölgelerde 11,1 milyar ABD Dolarlık ticaretin gerçekleştiği,

- Serbest bölgelerde 647'si yabancı olmak üzere 3.711 kullanıcı firmanın faaliyet gösterdiği ve bu firmaların 48.576 kişiye iş imkanı sunduğu, ayrıca serbest bölgelerle bağlantılı iş ve işlemler dikkate alındığında 200.000'e varan dolaylı bir istihdamın söz konusu olduğu,

- Serbest bölgelerdeki uygulamalar incelendiğinde belli alanlardaki ihtisaslaşmaların ülkemizi Dünya piyasalarda üst sıralara taşıdığı, örneğin; mega yat üretiminde bir Dünya markası haline gelen Antalya Serbest Bölgesinin ülkemizi bu alanda Dünya üçüncüsü haline getirdiği, Ege serbest bölgesinde Dünya genelinde NASA'ya ait uzay kamplarından birisini bünyesinde bulundurduğu ve ülkemizdeki gençlerin ufkunun genişlemesine katkı sunduğu, gemi üretiminde ihtisaslaşan Kocaeli ve Adana Yumurtalık serbest bölgelerinin ülkemizi gemi inşa sanayinde Dünya sekizincisi haline getirdiği,

- Serbest bölgelerin ticaret hacmi incelendiğinde ülkemizin içinde bulunduğu yapı ile paralellik gösterdiği, örneğin 2007 yılı itibariyle yurtiçinden bölgelere 3,04 milyar ABD Doları, bölgelerden yurtiçine 7,92 milyar ABD Doları, yurtdışından bölgelere 8,3 milyar ABD Doları ve bölgelerden yurtdışına 5,31 milyar ABD Doları ticaret hacminin serbest bölgelerde gerçekleştiği,

- 2004 yılında 5084 sayılı Kanun ile serbest bölgelerle ilgili olarak vergisel yönden yapılan düzenlemelerin firmalar açısından varolan avantajları azalttığı ve bu durumun bir taraftan serbest bölgelere talebin azalmasına, diğer taraftan serbest bölgeleri kuran ve işleten firmaların maliyetlerini karşılayamaz hale gelmesine neden olduğu,

- 5084 sayılı Kanun ile yapılan değişikliğe göre serbest bölgelerde; 2004'ten önce faaliyet ruhsatı alanların vergisel muafiyetlerinin ruhsat sürelerinin bitimine kadar korunacağı ve 2008 yılı sonu itibariyle bu firmalar tarafından istihdam edilen personele ilişkin gelir vergisi muafiyetinin kalkacağı, 2004'ten sonra faaliyet ruhsatı alan üretici firmalara ise AB'ye üye olunana kadar sadece kurumlar vergisi muafiyetinin sağlandığı, ayrıca istihdam edilen personel için gelir vergisi muafiyetinin tanınmadığı ve üretim faaliyeti yürütmeyen firmalara ise hiçbir vergi muafiyetinin sağlanmadığı,

- 5084 sayılı Kanun ile ortaya çıkan serbest bölgelerdeki sorunların giderilmesi ve avantajların artırılması amacıyla Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı üst düzey yetkililerinin katılımıyla oluşturulan komisyon tarafından hazırlanan Tasarımın kanunlaşmasıyla pek çok sorunun ortadan kalkmasının ve serbest bölgelere yönelik talebin artmasının beklendiği,

ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda Tasarıların geneli üzerinde yapılan görüşmelerin ardından, Tasarı ve gerekçeleri Komisyonumuzca da benimsenmiş maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar çerçevesinde Tasarının;

- Çerçeve 1 inci maddesinin birinci fıkrasının; (1) inci bendi yeni çerçeve 1 inci madde olarak, (2) nci bendi yeni çerçeve 2 nci madde olarak, (3) üncü bendi yeni çerçeve 3 üncü madde olarak, (4) üncü bendi yeni çerçeve 4 üncü madde olarak, (5) inci bendi yeni çerçeve 5 inci madde olarak, (6) ncı bendi yeni çerçeve 6 ncı madde olarak, (7) nci bendinin 3218 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik öngören kısmı yeni çerçeve 7 nci madde olarak aynen ve (7) nci bendinin 3218 sayılı Kanuna eklenmesinin öngördüğü geçici maddelerden geçici 5 inci maddenin redaksiyona tabi tutulması suretiyle geçici 6 ncı madde ile birlikte yeni çerçeve 8 inci madde olarak,

- Çerçeve 2 nci maddesi yeni çerçeve 9 uncu madde olarak aynen,

- 3 üncü maddesinin yürürlüğe ilişkin kısmı yeni 10 uncu madde olarak, yürütmeye ilişkin kısmı ise yeni 11 inci madde olarak aynen,

kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Sait Açba</i>	<i>M. Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Hasan Fehmi Kinay</i>
Afyonkarahisar	Bursa	Kütahya
		(Bu raporun sözcüsü)
Kâtip	Üye	Üye
<i>Süreyya Sadi Bilgiç</i>	<i>Necdet Ünüvar</i>	<i>Halil Aydoğan</i>
Isparta	Adana	Afyonkarahisar
Üye	Üye	Üye
Mehmet Günal	<i>İsmail Özgün</i>	<i>Ali Osman Sali</i>
Antalya	Balıkesir	Balıkesir
(İmzada bulunamadı)		
Üye	Üye	Üye
<i>Cahit Bağcı</i>	Emin Haluk Ayhan	<i>Mehmet Yüksel</i>
Çorum	Denizli	Denizli
	(İmzada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Necdet Budak</i>	<i>Esfender Korkmaz</i>	<i>Mustafa Özyürek</i>
Edirne	İstanbul	İstanbul
	(Ayrışık oy)	

Üye <i>Bülent Baratalı</i> İzmir (Ayrışık ¹ oy yazım ektedir)	Üye <i>İbrahim Hasgür</i> İzmir (Bu raporun sözcüsü)	Üye <i>Harun Öztürk</i> İzmir (Karşı oy yazısı eklidir)
Üye <i>Tuğrul Yemişçi</i> İzmir	Üye <i>Mustafa Özbayrak</i> Kırıkkale (Ayrışık oy yazısı ekte)	Üye <i>Muzaffer Baştopçu</i> Kocaeli
Üye <i>Mustafa Kabakcı</i> Konya	Üye <i>Mustafa Kalaycı</i> Konya (Muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Ferit Mevlüt Aslanoğlu</i> Malatya (Ayrışık oy yazısı ektedir)
Üye <i>Ömer Faruk Öz</i> Malatya	Üye <i>Erkan Akçay</i> Manisa (Muhalefîm)	Üye <i>Ali Er</i> Mersin
Üye <i>M. Mustafa Açıkalin</i> Sivas	Üye <i>Faik Öztrak</i> Tekirdağ (Ayrışık oy)	Üye <i>Osman Demir</i> Tokat
Üye <i>M. Akif Hamzaçebi</i> Trabzon (Ayrışık oy yazısı ektedir)	Üye <i>Kerem Altun</i> Van	Üye <i>Abdulkadir Akgül</i> Yozgat

AYRIŞIK OY

Tasarı Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar serbest bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az yüzde 85'ini yurtdışına ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretlerin gelir vergisinden istisna edilmesini düzenlemektedir. Hizmet ihracının aynı kapsamda düşünülmemesini önemli bir eksiklik olarak görüyoruz.

Ayrıca 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 5 inci maddesindeki; Hazine'nin mülkiyetinde bulunan taşınmazların serbest bölgedeki yatırımcı kullanıcılara 49 yıla kadar kiralanması veya bunların üzerinde irtifak hakkı tesis edilmesi yönündeki işleme yönelik olarak konulan, bu işlemlerin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaması yönündeki hükme ihtiyaç olmadığını düşünüyoruz. Maddede sayılan işlemleri 2886 sayılı Kanuna tabi olarak da gerçekleştirmek mümkündür. Anılan hükümle irtifak hakkı tesis işlemlerinin 2886 sayılı Kanun dışına çıkarılması amaçlanmış olmakla birlikte bu hükmün varlığı gelecekte bu taşınmazların tahliyesine ihtiyaç duyulduğunda tahliyenin anılan Kanunun 75 inci maddesine dayanılarak gerçekleştirilmesini imkansızlaştırmaktadır.

Devlete ait arazi üzerinde, altyapının Bölge Kurucu İşletici Şirketler tarafından yapılmasını ve bunun karşılığında serbest bölgeye giren ve çıkan malların FOB-CIF fatura değerleri üzerinden bin 5 oranında özel hesaba yapılan tahsilatlardan pay almasını öngören işletme sözleşmesi tahtında başlatılan uygulama modelinde, 4684 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik, Bölge Kurucu ve İşletici Şirketlerin işletme sözleşmeleri ile almayı hak ettikleri gelir paylarını azaltmıştır. Serbest bölgelerin kuruluşunda altyapı yatırımı yapan Bölge Kurucu ve İşletici Şirketlerin, kuruluş aşamasında yaptıkları altyapı yatırımının karşılığında işletme sözleşmesi ile almayı hak ettikleri gelir paylarına ilişkin olarak hakların korunması yönlerinden Tasarı eksiktir.

M. Akif Hamzaçebi

Trabzon

Ferit Mevlüt Aslanoğlu

Malatya

Mustafa Özyürek

İstanbul

Esfender Korkmaz

İstanbul

Faik Öztrak

Tekirdağ

MUHALEFET ŞERHİ

Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısında katılmadığımız hususlar şunlardır.

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununda; ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek hususu serbest bölgelerin kuruluş amaçları arasında yer alırken Tasarının 1 inci maddesi ile Serbest Bölgeler Kanununun 1'inci maddesinde yapılan değişiklikle bu husus zikredilmemekte ve ülke içindeki imalatçı/imalatçı-ihracatçı sektörler gözardı edilmektedir.

Serbest bölgelerdeki faaliyetlere sadece ihracat terminolojisi ile yaklaşılmaktadır. Bu bakış açısı yukarıda zikredildiği üzere ülke içindeki firmaların ihmal edildiğini göstermekle birlikte serbest bölgelerin dış ticareti artırıcı niteliğini de ortadan kaldıran bir yaklaşımdır.

Tasarı 2 nci maddesi ile Serbest Bölgeler Kanununun 4'üncü maddesinde yapılan değişiklikle, "Serbest bölgelerde Yüksek Planlama Kurulu tarafından uygun görülecek her türlü sınai, ticari ve hizmetlerle ilgili faaliyetler yapılabilir" hükmü yeniden zikredilmektedir.

Oysa ki, 4059 sayılı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlıkları Teşkilat Kanununda söz konusu yetki Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü'ne verilmektedir.

Anlaşılabacağı üzere, serbest bölgelerdeki faaliyet konularının belirlenmesi yetkisinin Yüksek Planlama Kuruluna verilmesi ve söz konusu yetkinin 4059 sayılı kanuna rağmen YPK'da tutulması sadece bürokratik işlemleri artırıcı bir etki yapacaktır.

Netice olarak, bu yetkinin 4059 sayılı kanundaki gibi Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü'ne verilmesi, yeni bir düzenleme yapılacaksa da bu yetkinin kurulacak olan Serbest Bölgeler Koordinasyon Kuruluna verilmesi daha mantıklı olacaktır.

Tasarının 6 ncı maddesi ile Serbest Bölgeler Kanununun 12'inci maddesinde yapılan değişiklikle, serbest bölgelerde uygulanmayacak kanun hükümleri sayılmakta, ayrıca Serbest Bölgeler Kanununa aykırılık teşkil eden diğer kanun hükümlerinin de uygulanmayacağı hususu hüküm altına alınmaktadır.

Getirilen bu düzenlemeye karşın, özellikle Maliye Bakanlığı tarafından getirilen kanun ve tebliğlerde (ÖTV gibi) serbest bölgelerin ayrıca zikredilmemesi nedeniyle serbest bölgeler kanununa aykırı olmasına rağmen yapılan düzenlemelerin serbest bölgelerde uygulanması yoluna gidildiği görülmekte olup, bu ve buna benzer hususların serbest bölgelerdeki yatırım ve ticaret iklimini bozduğu müşahade edilmektedir.

Erkan Akçay

Manisa

Mustafa Kalaycı

Konya

KARŞI OY

"Serbest Bölgeler Kanunu ile Gümrük Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"nın genel değerlendirmesine geçmeden önce, dış ticarettten sorumlu sayın Bakanın kamuoyuna sunulmaya çalışıldığının aksine görevindeki başarısızlığını ortaya koyan bazı rakamları dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Aşağıda 2002 ve 2008 yıllarına ait dış ticaret rakamları (milyar dolar) karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

	<u>Mayıs Sonu İtibariyle Yıllık</u>					
	<u>2002</u>	<u>2008 (*)</u>	<u>Artış</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>Artış (%)</u>
ihracat	36,1	123,6	3,4 kat	94,1	123,6	31,2
ithalat	51,6	193,3	3,7 kat	148,8	193,3	29,9
Dış Ticaret Açığı	-15,5	-69,7	4,5 kat	-54,8	-69,7	27,2

(*) Mayıs sonu itibariyle 12 aylık rakamları göstermektedir.

Sayın Bakanın döneminde ihracat 3,4 kat artarken ithalat 3,7 ve dış ticaret açığı da 4,5 kat artmıştır. Mayıs sonu itibariyle 12 aylık rakamlara baktığımızda ise, ihracat ve ithalat artışının başa baş gittiği ve tümüyle dış ticaret açığına bağlı olan cari işlemler açığındaki tehlikeli tırmanışı önlemeye yönelik hiçbir tedbir ortaya konulmadığı görülmektedir.

Nitekim, Mayıs sonu itibariyle 12 aylık cari işlemler açığına baktığımızda da 2007 yılında 31,6 milyar dolar olan cari açığın 2008 yılı Mayıs ayında 43 milyar dolara çıktığını görmekteyiz. Hazine sorumlusu sayın Bakanın kamuoyuna yaptığı açıklamalardan yıl sonu cari işlemler açığının 50 milyar doların üzerine çıkacağı şimdiden anlaşılmaktadır. Azalan sıcak para ve doğrudan yabancı sermaye girişi ile yabancıların dışarıya çıkarmaya başladıkları döviz fonları dikkate alındığında, faizlerin arttığı önümüzdeki dönemde söz konusu açığın özel sektör ve bankaların dışarıdan kullanacakları döviz cinsinden borçlanmalarla karşılanacağı anlaşılmaktadır. Bu da, AKP hükümetinin Türkiye'nin sırtına yükleyeceği yeni yükler demektir.

AKP hükümetinin, sanki kendisi 60. Cumhuriyet Hükümeti değilmiş gibi sürekli olarak rakamları Cumhuriyet dönemi ile kıyaslamasından hareketle biz de bazı kıyaslamalar yapalım.

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan 2002 yılı sonuna kadar Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri 80 yılda 246,9 milyar dolar dış ticaret açığı vermişken AKP hükümetleri sadece beş yıl beş ayda 245,9 milyar dolar dış ticaret açığı vermişlerdir. Yani beş yıl beş ayda 80 yıla eşdeğer dış ticaret açığı ... Bu açığın sonucudur ki 80 yılda Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin biriktirdiği 221,3 milyar dolarlık borç stokuna AKP hükümetleri beş yılda 258,2 milyar dolar borç stoku ilave etmişlerdir. Yani Türkiye Cumhuriyetinin toplam borç stokunu 221,3 milyar dolardan 479,5 milyar dolara çıkarmışlardır.

Cari işlemler açığında da doğal olarak benzer gelişmeleri görmek mümkündür.

1975-2002 yılları arasında 28 yılda toplam 40,2 milyar dolarlık cari işlemler açığı verilirken, AKP hükümetleri döneminde beş yıl beş ayda verilen cari açık tam 135 milyar dolar olmuştur. Mayıs sonu itibariyle 43 milyar dolar olan 12 aylık cari açıkla 28 yılda verilen 40,2 milyar dolarlık cari açık karşılaştırıldığında sayın bakanın ve hükümetinin ne kadar başarısız oldukları ortaya çıkacaktır.

Tasarının değerlendirilmesine ilişkin düşüncelerimiz ise aşağıda belirtilmektedir.

Dış ticaret hacminin % 9'unun serbest bölgelerden yapılıyor olmasının ve bölgede 50 bine yakın kişinin istihdam ediliyor olmasının önemi yadsınamaz. Ancak burası için alacağımız tedbirlerin ve getireceğimiz teşviklerin, ihracatımızın ve istihdamımızın geri kalanını sağlayan serbest bölge dışındaki faaliyetlerimiz üzerinde haksız rekabete yol açmaması gerekmektedir.

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun, Tasarının çerçeve 2 nci maddesi ile değiştirilen 4 üncü maddesinin 2 nci fıkrasında yer alan "Üretici işletmelerin talepleri hariç olmak üzere, fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz." hükmünün, kamunun fiyat, kalite ve standartlar konusundaki çabalarını etkisiz kılması açısından uygun olmadığı düşünülmektedir.

3218 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına, Tasarının çerçeve 3 üncü maddesi ile "Serbest bölgelerde faaliyette bulunan yatırımcı kullanıcılara Hazinesin mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binalar 49 yıla kadar kiralanabilir veya bunların üzerinde irtifak hakkı tesis edilebilir." hükmü ilave edilmekte ve çerçeve 6 ncı maddede yapılan değişiklikle de, 5 inci maddede belirtilen işlemlerin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi tutulmayacağı öngörülmektedir. Bu hüküm, söz konusu işlemlerle ilgili ihalelerin, 2886 sayılı kanunun öngördüğü "ihalede açıklık ve rekabetin sağlanması esastır." ilkelerinin dışına çıkılarak yapılacağı anlamına gelmektedir ki bu durumun kamu yararı ile bağdaştırılması mümkün değildir.

3218 sayılı Kanunun çerçeve 7 nci maddesi ile değişik Geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki "Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar" ibaresi, başlangıçta öngörülemeyen ve gerçekleşmesi tartışmalı olan bir tarihe kadar bazı vergi muafiyetleri ve teşviklerin devam edeceği anlamına gelmektedir. Bu düzenleme aynı zamanda hükümetin AB'ye üyelik konusunda bir tarih öngöremediğini ve iddiasını kaybettiğini de göstermektedir. Bu nedenle AB'ye giriş konusundaki iddiamızı da içerecek şekilde, örneğin 2014 tarihi muafiyet ve teşvikler için öngörülebilirdi. Bu tarihe kadar AB'ye giriş gerçekleşmediği takdirde, muafiyet dönemi gelişmelere göre yeniden değerlendirilebilirdi. Bu şekilde hareket edilmiş olmasının ülke çıkarlarına daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Anılan maddede yapılan bir diğer değişiklikle de, serbest bölgelerde istihdam edilenlerin ücretlerinden gelir vergisi kesilmemesi için serbest bölgede üretilen üretimin % 85'inin ihraç edilmesi koşulu getirilmektedir. Bu, ilk bakışta üretimin çoğunun ihraç edilmesi için bir teşvik mekanizması gibi görülse de, aynı zamanda ilgilileri teşvikten yararlanabilmek amacıyla hayali ihracata yönlendirebilecek olması da dikkatlerden uzak tutulmamalıdır. Bu ise, kayıtdışı ekonominin ve ona bağlı olumsuzlukların artması demektir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

Saygıyla arz olunur.

Harun Öztürk

İzmir

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**SERBEST BÖLGELER KANUNU İLE
GÜMRÜK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun;

1) 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 1- Bu Kanun; ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmek amacıyla serbest bölgelerin kurulması, yer ve sınırlarıyla faaliyet konularının belirlenmesi, yönetimi, işletilmesi, bölgelerdeki yapı ve tesislerin teşkili ile ilgili hususları kapsar."

2) 4 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Faaliyet konuları ve koordinasyon:

MADDE 4- Serbest bölgelerde, Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülecek her türlü sınai, ticari ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir.

Üretici işletmelerin talepleri hariç olmak üzere, fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz.

Serbest bölgelerde yapılan faaliyetleri değerlendirmek, bu bölgelerin geliştirilmesine ve sorunların çözümüne ilişkin stratejileri belirlemek ve önerilerde bulunmak üzere Serbest Bölgeler Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Kurulun teşkili ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir."

3) 5 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yerli veya yabancı gerçek veya tüzel kişiler Dış Ticaret Müsteşarlığından ruhsat almak kaydıyla serbest bölgelerde faaliyette bulunabi-

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**SERBEST BÖLGELER KANUNU İLE
GÜMRÜK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 1- Bu Kanun; ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmek amacıyla serbest bölgelerin kurulması, yer ve sınırlarıyla faaliyet konularının belirlenmesi, yönetimi, işletilmesi, bölgelerdeki yapı ve tesislerin teşkili ile ilgili hususları kapsar."

MADDE 2- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 4 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Faaliyet konuları ve koordinasyon:

MADDE 4- Serbest bölgelerde, Yüksek Planlama Kurulunca uygun görülecek her türlü sınaî, ticari ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir.

Üretici işletmelerin talepleri hariç olmak üzere, fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz.

Serbest bölgelerde yapılan faaliyetleri değerlendirmek, bu bölgelerin geliştirilmesine ve sorunların çözümüne ilişkin stratejileri belirlemek ve önerilerde bulunmak üzere Serbest Bölgeler Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Kurulun teşkili ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir."

MADDE 3- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 5 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yerli veya yabancı gerçek veya tüzel kişiler Dış Ticaret Müsteşarlığından ruhsat almak

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

lirler. Serbest bölgelerde faaliyette bulunan yatırımcı kullanıcılara Hazinesinin mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binalar 49 yıla kadar kiralanabilir veya bunların üzerinde irtifak hakkı tesis edilebilir."

4) 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Serbest bölgeler, Türkiye Gümrük Bölgesinin parçaları olmakla beraber; serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında kullanılmamak ya da tüketilmek kaydıyla konulduğu, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen ve serbest dolaşımdaki eşyanın bir serbest bölgeye konulması nedeniyle normal olarak eşyanın ihracına bağlı olanaklardan yararlandığı yerlerdir."

5) 8 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bedeli 5000 ABD doları veya karşılığı Yeni Türk Lirasını geçmeyen Türkiye mahreçli mallar, isteğe bağlı olarak ihracat işlemine tabi tutulmayabilir."

6) 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 12- Serbest bölgelerde 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanununun ölüm ve yangın halleri, kanalizasyonların inşaa ve tamiri ile içme, kullanma, endüstri suyunu sağlamaya ve gaz, su, elektrik sarfiyatını denetlemeye yönelik maddeleri dışında kalan hükümleri, 5682 sayılı Pasaport Kanunu, 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seya-

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

kaydıyla serbest bölgelerde faaliyette bulunabilirler. Serbest bölgelerde faaliyette bulunan yatırımcı kullanıcılara Hazinesinin mülkiyetinde bulunan arazi, arsa ve binalar 49 yıla kadar kiralanabilir veya bunların üzerinde irtifak hakkı tesis edilebilir."

MADDE 4- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Serbest bölgeler, Türkiye Gümrük Bölgesinin parçaları olmakla beraber; serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında kullanılmamak ya da tüketilmek kaydıyla konulduğu, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen ve serbest dolaşımdaki eşyanın bir serbest bölgeye konulması nedeniyle normal olarak eşyanın ihracına bağlı olanaklardan yararlandığı yerlerdir."

MADDE 5- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bedeli 5000 ABD doları veya karşılığı Yeni Türk Lirasını geçmeyen Türkiye mahreçli mallar, isteğe bağlı olarak ihracat işlemine tabi tutulmayabilir."

MADDE 6- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 12- Serbest bölgelerde 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanununun ölüm ve yangın halleri, kanalizasyonların inşaa ve tamiri ile içme, kullanma, endüstri suyunu sağlamaya ve gaz, su, elektrik sarfiyatını denetlemeye yönelik maddeleri dışında kalan hükümleri, 5682 sayılı Pasaport Kanunu, 5683

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

hatleri Hakkında Kanun ile diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz. Ayrıca, 5 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir."

7) Geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar;

a) Serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu istisnanın 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci ve 30 uncu maddeleri uyarınca yapılacak tevkifata etkisi yoktur.

b) Bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az % 85'ini yurtdışına ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden müstesnadır. Yıllık satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergiler cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilir.

c) Bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar damga vergisi ve harçlardan müstesnadır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir."

"GEÇİCİ MADDE 5- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce serbest bölgelerde faaliyet ruhsatı almış olan kullanıcılara kiralanan arazi, arsa ve binalardan Hazinesinin mülkiyetinde bulunanların kira süresi, Dış Ticaret Müsteşarlığınca ruhsat süresine bağlı olarak 49 yıla kadar uzatılabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar yönetmelikle belirlenir."

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ile diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz. Ayrıca, 5 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir."

MADDE 7- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun Geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar;

a) Serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu istisnanın 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci ve 30 uncu maddeleri uyarınca yapılacak tevkifata etkisi yoktur.

b) Bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az %85'ini yurtdışına ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden müstesnadır. Yıllık satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergiler cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilir.

c) Bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar damga vergisi ve harçlardan müstesnadır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 8- 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununa aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 5- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce serbest bölgelerde faaliyet ruhsatı almış olan kullanıcılara kiralanan arazi, arsa ve binalardan Hazinesinin mülkiyetinde bulunanların kira süresi, Dış Ticaret Müsteşarlığınca ruhsat süresine bağlı olarak 49 yıla kadar uzatılabilir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar yönetmelikle belirlenir."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

"GEÇİCİ MADDE 6- Serbest bölgeler, Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar, gümrük rejimleri açısından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında, menşe hükümlerinin uygulanması bakımından ise Türkiye Gümrük Bölgesi sayılır."

MADDE 2- 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 7- Bu Kanunun 152 nci, birinci fıkrasının (a) bendi hariç olmak üzere 157 nci, 158 inci ve 185 inci maddelerinin 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununa aykırı olan hükümleri Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar uygulanmaz."

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

"GEÇİCİ MADDE 6- Serbest bölgeler, Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar, gümrük rejimleri açısından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında, menşe hükümlerinin uygulanması bakımından ise Türkiye Gümrük Bölgesi sayılır."

MADDE 9- 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 7- Bu Kanunun 152 nci, birinci fıkrasının (a) bendi hariç olmak üzere 157 nci, 158 inci ve 185 inci maddelerinin 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununa aykırı olan hükümleri Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihe kadar uygulanmaz."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 3- Bu Kanun yayımını izleyen aybaşında yürürlüğe girer. Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 10- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı

N. Çubukçu

Adalet Bakanı

M. A. Şahin

Dışişleri Bakanı

A. Babacan

Bayındırlık ve İskân Bakanı

F. N. Özak

Tarım ve Köyişleri Bakanı

M. M. Eker

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

H. Yazıcı

Devlet Bakanı

M. Başesgioğlu

Devlet Bakanı

M. Şimşek

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

F. Çelik

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

N. Ekren

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

Devlet Bakanı

M. S. Yazıcıoğlu

İçişleri Bakanı

B. Atalay

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. Z. Çağlayan

Çevre ve Orman Bakanı

V. Eroğlu

